

20 # 4 6 # 8 4

26

Handwritten text in a cursive script, likely a title or author's name, written in dark ink on aged, yellowish paper. The text is arranged in a single vertical column and is partially obscured by a white label at the bottom.

BX1758
.S36
1634
v.1
c.1

1080045267

200

TOMUS I
Falta postea interior

frang

BX1759

536

1634

v.1

CONSILIA

~~Philosophicæ~~ *Philosophicæ* ~~et~~ *et* ~~Historicæ~~ *Historicæ*

OPVSCVLA

MORALIA

46389

R. P. THOMÆ SANCHEZ.

CONSILIA

OPUSCULA
MORALIA
R. P. THOMÆ SANCHEZ

Sacratissimæ Deiparæ,
VIRG. DE FONTE SANCTO,
CORDVBENSI,
DE AVTHORE HVIUS OPERIS
BENEMERITISSIMÆ;

A P. GEORGIO HEMELMAN, COLLEGII
Granatensis Societatis IESV Rectore dedicatum.

RODEVNT tandem in lucem, & quidem fœlicibus tuis auspiciis, ò BEATISSIMA DEIPARÆ, de Fonte sancto Cordubensis Virgo, THOMÆ SANCHEZ tibi ab ineunte ætate valde addicti, atq; obstricti veteres ab omnibus eruditis iam diu expetitæ lucubrationes. Te in sui tutelam, atque præsidium singulare, suo quasi iure vendicant: in suumque recurrit principium, & sapientiæ fontem insito quodam velut naturæ impetu istius operis flumen: à te eruditionis, scientiæque nitidissimas, & verè crySTALLINAS, quibus pellucet, vndas acceptas, in suum iterum caput, ortum, & indeficientem scaturiginem reuocat. *Fontium enim, & fluminum omnium origo mare est,* tuus loquitur Bernardus; addo ego, tu re & nomine omnium gratiarum mare, *cur non etiam spirituales riui, vt arua mentium rigare non desinant, proprio fonti, sine fraude, & sine intermissione reddantur?* Sanè huius Libri, huius fluminis præclara fluentia in suis primordiis, ex te, vt pie existimare licet, suum duxere principium. Atque, vt alia insignia, egregiæque huius rei argumenta silentio premam; illud omnium ore peruulgatum fertur, quod in fronte Libri primi in Decalogum eiusdem Thomæ anno 1613. typis excusum, refertur. Cùm Thomas Sanctius (inquiunt) ineunte pubertate, Societati nostræ dare nomen flagrantibus desideriis exoptaret; neque à Prouinciali ingrediendi potestatem, neque se sui voti compotem fieri posse videret, eò quòd

D. Bernar.
serm. 133.
in Cant.
initio.

verba balbutienti lingua ægrè proferret; accurrit ad Cordubensis facelli tuo sacratas numinarias, celebri appellatione DE FONTE SANCTO vocatas; vnde se balbutie liberandum, referenda sapientiæ, & eloquentiæ flumina confidebat. Annuisse diceris, misericordiæ Mater, deposcentis precibus, tuique veluti infantis, Thomæ præpeditam linguam fecisti disertam; sed tenuiori adhuc ad tanti beneficij recordationem reseruato vestigio: quod beneficium grata animi significatione, ac deuotione perpetuò coluit. Quid ergo fluminis istius, & eloquentiæ, tam grata, liberalisque manu, à te, pia Virgo, donatas pellucidas vndas referam, splendorem nominis, sapientiæ longè latèque diffusæ famam, & acclamationem, quam Thomæ nostri verbis, & aureis scriptis concessisti? Testatur id vniuersus ferè terrarum orbis. Neque vllus in eo locus est tam longo interuallo distitus, qui fluuij huius sonitum, præfulgidas doctrinæ aquas, ex tuo deriuatas Fonte, summa cum admiratione, & applausu non persenserit, fructuosèque hauserit. Vidit, & perlegit Paulus V. summus Ecclesiæ Pontifex libros, quos Thomas de sancto Matrimonij Sacramento tam accuratè, ingenti eruditione, magnaque dexteritate conscripsit; statimque coram adstantibus grauibus, litteratissique hominibus, talia verba pronuntiauit, acutissimum Authoris ingenium admiratus: *Strenuissimus in re morali Hispanus*. Viderat antè, & pro magna sua eruditione peruoluarat attentè Summus Ecclesiæ Pontifex Clemens VIII. & admiratione, insignique admodum elogio eosdem Thomæ nostri libros persecutus est: quod referte supersedeo, cum in præloquio Tomi primi eiusdem Authoris in Decalogum adnotatum extet. Taceo vetustiora. Quid? Nonne valde illustria testimonia recentiora sunt, quæ de eisdem libris grauissimi Indices expurgatorij nuper reddunt? Prior Index est Edictum Romæ prælo mandatum, cuius titulus est: *Decretum sacre Congregationis Indicis Illustrissimorum S. R. E. Cardinalium à S. D. N. Urbano Papa VIII. Sanctæque Sede Apostolica ad Indicem librorum, eorumque permissionem, prohibitionem, expurgationem, & impressionem, in vniuersa Republica Christiana deputatorum vbiq; publicandum*. Quod decretum ad calcem signatum, munitumque est manu, & sigillo Illustrissimi, & Reuerendissimi Cardinalis Pij, datumque Romæ 4. Februarij 1627. & Fratre Francisco Magdaleno Capiferreo Ordinis Prædicatorum, Secretario. Atque eodem anno in Typographia Reu. Cameræ Apost. impressum. Vbi, postquam varij multorum Authorum libri prohibentur, ad finem Decreti sic de nostro Thoma Sanchez habetur. *Insuper etiam declaratur, ac notificatur omnibus, qualiter libri Thomæ Sanchez Disputationum de Sacramento Matrimonij, in multis impressionibus mutilati sunt Tomo 3. Libro 8. Disputatione 7. Numero 4. in*

quibus

quibus totus dictus numerus quartus ademptus est. Et ideo omnes Libri prædicti sic mutilati prohibentur, donec prædictus locus ademptus (cuius initium est. At frequentissima, ac verior sententia habet id posse. Finis vero. Et his diebus in hoc Pretorio Granatensi sententiâ pars hæc definita est) non subrogetur. Atque id ipsum totidem ferè verbis scribit, ac iubet Index Expurgatorius Supremæ, & Generalis Inquisitionis Hispaniæ editus in lucem, ac promulgatus auctoritate Eminentissimi Cardinalis, & Inquisitoris Generalis D. D. Antonij Zapata, anno 1632. typisque excusus, littera T. in secunda Classe, pag. 210. col. 1. Magni ergo faciant necesse est, & auctoritatem Thomæ Sanchez, & resolutionem illius grauis quæstionis per tres columnas libri 8. de Matrim. disp. 7. ab illo factam; quando illam aliquorum impressorum fraude à prioribus, istque germanis Authoris editionibus expunctam, restitui integram iubent, & mutilatas omnes editiones, quandiu non restituantur, interdicunt. Quid de Senatibus, Prætoriis, Doctorum subsellis, Cathedris, Tribunalibus adiecerim; in quibus placita Thomæ Sanchez mirabili approbatione, in omnium linguis, iudiciisque versantur? Estne sed enim aliquod per id temporis in toto orbe Christiano Tribunal; vbi forenses, siue sæculares, siue Ecclesiasticæ lites, ex Thomæ Sanctij laboribus (quibus de illis disputat) & auctoritate non decidentur? Omnia vos illa huius rei testes appello. Quid commemorem multas alias, & præclaras conscientiæ nodorum, litiùmque resolutiones, quas vir, & senex Thomas ex hoc Granatensi Collegio, cuiusque tam paupere alioqui cella, quàm diuite doctrinæ emporio, ab omnium Ordinum hominibus, tanquam oraculum consultus, exhibuit, in eiusdem vrbs Regium Prætorium, in reliquasque vrbes, atque Prouincias? Quarum quæstionum, resolutionumque nonnullas, vt in eius Autographis propria Auctoris manu scriptas reperimus, in hæc Opuscula, prorsus immutatas, illibatâque congesimus.

Tibi ergo, ô DEIPARA, hæc omnia referuntur accepta, à qua tanquam perenni, omniumque donorum exuberanti Fonte promanarunt. Remittatur, vt Bernardi subsequentijs vtar verbis, ad suum principium cæleste profluuium, quo vberius terra refundatur. Tu protege ab inuidiæ amaritudine tui riuli doctrinæ vndas: tu foue, obsecro, ac tuere auspiciatissimo, vt cœpisti, omine: sic enim pleniori, ac maiori aquarum in orbem facto diuortio, illæ per lætissimos Ecclesiæ campos spatiatæ, fidelium animos clarioribus sapientiæ fluentis irrigabunt. Missos verò facio alios ardentissimæ deuotionis tui, virtutumque omnium, & piarum actionum riuos; quos ex altero inundantis tui Fontis margine deriuauit sibi Thomas, & in candidissimi pectoris, veluti alterius in re morali Thomæ abyssi;

D. Ben.
vbi supra.

Epistola Dedicatoria.

cum iam dictæ doctrinæ vndis stagnantes, Bætica adspexit, & suscepit vniuersa: quorum Indicem Collegium hoc Granatense in præfatiuncula ad libros Decalogi prælibauit; quippe si eorum narratio pro dignitate texenda esset, liber cudendus esset. Hic sisto gradum, & à te precor, vt quemadmodum tam præclaræ vitæ tuo munere gesta, eo præmij cumulo vel in hac mortali vita decorasti; vt inter magni nominis scriptores, reliqui Thomæ Sanchez libri, magnum rei litterariæ prouentum, locum, & æstimationem obtinuerint, ita non absimilem postremi hi libri, tuo dono, fauorem in tui laudem vbique terrarum assequantur.

Licencia del Ordinario de Granada.

NOS el Doctor don Alonso Garcia de Villamayor, Canonigo Doctoral de la Santa Yglesia de la Ciudad de Granada, Còsultor del santo Oficio de la Inquisicion, Cathedratico de prima en Cánones en la Vniuersidad de la dicha Ciudad, y Chanciller della, Promisor, y Vicario General en la misma Ciudad, y su Arçobispado, sede vacante. Vistas las censuras, y aprobaciones de personas doctas a quienes las cometimos del libro intitulado, *R. P. Thome Sanchez Cordubensis de Societate IESV, Theologi, Opuscula Moralia, seu Consilia in duos tomos distincta.* y certificados no hallarse en el cosa que repugne a nuestra santa fe Catholica, antes auerçe luzgado por muy vtil y prouechofo alli para los Theologos, como para los doctos in vtroque iure por la presente damos licencia para que se pueda imprimir, Dada en Granada, a diez y seys dias del mes de Abril de milly seys cientos y treinta y tres.

El D. Don ALONSO GARCIA, de Villamayor.

Por su mandado. IVAN RODRIGUEZ, Not.

APPROBATIONES THEOLOGORVM.

IOannes Claudius De-Ville in sacra Theologia Magister, in Ecclesia parochiali Sanctæ Crucis apud Cathedralē & Metropolitanam Lugdunensem Custos, Officialis ordinarius metropolitanus Vicegerens, atque in hac Diocesi Vicarius Generalis Substitutus: Fidem facimus non opus esse consilio de admittendis ad prælum huius *R. P. Thome Sanchez de Societate IESV, Consiliorum moralium, duobus Tomis*, cum (vt olim respondit Iubentius Cellus Domitio Labconi) *stulta sit consultatio que fiat de iure nimis aperto & indubitabili*: quinimo capiendum illicò prudens consilium de illis amicè & beneuolè amplectendis typisque mandandis, quippe quæ sint eruditione affluentia, sana, Ecclesiæ Catholicæ, Apostolicæ, & Romanæ salutari doctrinæ, veròque iuri germana. Sic visum nobis. Lugduni, Nonas Octobris 1633.

DEVILLE.

NOS infra scripti in sacra Theologiæ facultate Magistri, fidem facimus nos petegisse *Consilia, seu Opuscula Moralia R. P. Thome Sanchez Societatis IESV*, nihilque in eis fidei Orthodoxæ contrarium reperisse. Lugduni, die 10. Octobris, 1633.

Fr. CL. COCHET, Ord. Præd.

Fr. BERN. MOLLIASON, Licentiatus Theologus Parisiensis.

Franciscus de Aleman Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Bætica, potestate ad id mihi facta à Reuerendo admodùm Patre nostro Mutio Vitelleschi, Generali Præposito eiusdem Societatis; facultatem concedo, vt R. P. *Thoma Sanchez Societatis IESV Opuscula Moralia, seu Consilia in duos Tomos distributa*; vt virorum grauium, atque sapientium iudicio eiusdem Societatis examinata, & approbata, typis mandentur. In quorum fidem has literas manu nostra subscriptas, & nostri officij sigillo munitas, dedimus Hispali, decima die Maij, anno millesimo sexcentesimo trigesimo tertio.

FRANCISCVS DE ALEMÁN.

HERNAND. DE POBLACIONES, Secret.

Facultas R. P. Prouincialis Societatis IESV
in Prouincia Lugdunensi.

Ioannes Fillæus Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Lugdunensi, iuxta priuilegium eidem Societati à Regibus Christianissimis, HENRICO III. 10. Maij 1583. HENRICO IV. 20. Decembris 1606. & LVDOVICO XIII. nunc regnante, 14. Februarij 1611. concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne Libros ab eiusdem Societatis hominibus compositos absque Superiorum permissione imprimant: permittit IACOBO PROST Lugdunensi Bibliopola, vt Librum, cui inscriptio est: *Opuscula Moralia, seu Consilia in duos tomos distributa*; Auctore P. *Thoma Sanchez Societatis IESV*, ad sex primos annos imprimere, ac liberè diuendere possit. Datum Lugduni 17. Nouembris 1633.

IOANNES FILLÆVS.

SVMMA PRIVILEGII
Regis Christianissimi.

REGIS Christianissimi Priuilegio, dato Parisiis vigesima septima Decembris millesimo sexcentesimo trigesimo tertio, cautum est, ne quis in Prouinciis suæ ditioni subiectis, præter IACOBUM PROST Bibliopolam Lugdunensem, aut de illius facultate, opus hoc, cui titulus est *CONSILIA MORALIA R. P. THOMÆ SANCHEZ CORDVBENSIS*, è Societate IESV, intra sexennium, à die editionis primæ computandum, mandare typis queat, sub pœnis in eo contentis.

De mandato Regis,

FARDOIL.

Hoc opus finitum fuit vltimo Ianuarij die, 1634.

SERIES

Librorum in Opusculis Moralibus, seu Consiliis
R. P. Thomæ Sanchez contentorum.

TOMO PRIORI.

- I.** Circa ius, & iustitiam commutativam. 1
- II.** Circa ius, & iustitiam distributivam. 115
- III.** Circa ius, & iustitiam iudicativam, atque ordinem iudiciarium. 401

LIBER

TOMO POSTERIORI.

- IV.** De consiliis, seu casibus particularibus circa ultimas voluntates, ubi de illegitimis. 1
- V.** Circa ieiunium, & observationem festorum. 110
- VI.** Circa iudices, aliâque iudicialia. 149
- VII.** Circa Ordines. 265

FABRONI

INDEX

Capitum, & Dubiorum, quæ in hoc primo
Tomo Consiliorum moralium
continentur.

LIBER PRIMVS.

Circa ius, & iustitiam commutativam.

CAPVT I.

De dominio, seruitute, ac patria potestate.

- DVB. I.** **A**N serui possint habere proprium, vel quid quid habent, sit dominorum? pag. 1
2. An seruus sine licentia domini promittens aliquid, vel aliter contrahens, obligetur naturaliter, & in foro conscientia? 3
3. Quibus titulis possit iuste quidam homo redigi in alterius seruitutem? ibid.
4. An licita sit negotiatio, qua Lusitani emunt, vel vendunt Æthiopes tanquam seruos? & an etiam quilibet priuatus emens, aut vendens aliquem ex his peccet? 4
5. An serui Christiani possideri possint ab infidelibus, vel hæreticis, vel eis vendi, vel donari, aut quouis alio titulo eis tradi? 5
6. An seruis captis in bello iusto liceat fugere non solum in patriam, sed quocumque? 7
7. An vernaculis filiis seruarum captarum bello iusto liceat fugere? ibid.
8. An aliquid intersit inter seruos bello iusto captos, & alios, qui à se, vel à patre venditi sunt quoad posse fugere: id est an omnibus his fas sit fugere? 8

9. An si dominus impetret ancillam ad abutendum ea turpiter, possit fugere, vel sit libera? ibid.
10. An sit opus pium concedere seruis libertatem? ibid.
11. Quid sit patria potestas; & quo iure inducta sit? ibid.
12. Qui habeant predictam potestatem in filios, & in quales filios, scilicet an in illegitimos, vel filios adoptiuos? ibid.
13. Qui sunt effectus patriæ potestatis, id est, quod ius competat patri in filios ratione patriæ potestatis? 9
14. Per quæ liberetur filius à patria potestate? 10
15. An ratione dignitatis, & per contractum matrimonij eximatur filius in omnibus, etiam in odiosis à patria potestate? ibid.
16. An sacer ordo liberet filium à patria potestate? 11
17. An filij fugientes à parentibus, vel habita facultate gratia quærendi victum recedentes, libere possint consumere quæ lucrantur? ibid.
18. An filius, qui semel est extra patriam potestatem, possit aliquo casu ad eandem potestatem restitui, & an possit pater aliquando cogi ad emancipandum filium, & sic à sua potestate liberandum? ibid.

Index Capitulum, & Dubiorum.

CAPVT II.

De peculio, eiusque generibus.

- DVB. I.** Quid, & quotuplex sit peculium, & quid differat inter peculia? 12
2. Quid sit peculium castrense, & quasi castrense: profectitium, & aduentitium: & quæ peculia in speciali dicantur castrensia? 13
3. Quæ peculia sint quasi castrensia? ib.
4. Quæ peculia sint aduentitia? 15
5. An patri fas sit distrahere aduentitia filii? 16
6. An teneatur pater inuentarium facere, cum aduentitia filij recipit? ib.
7. Quæ peculia sint profectitia? ibid.
8. An filio, qui patri præ cæteris filiis ministrat, ac rei familiaris paternæ curam gerit, eamque administrat, teneatur pater laborum mercedem, seu salariū soluere, & si ipse non soluat, an ipso mortuo, teneatur soluere reliqui fratres; salariū (inquam) quod extraneo similiter ministrati solueretur? 17
9. An quidquid filius familias pecunia patris acquirat, vel in rebus patris, censendum sit profectitium? 18
10. An quando viuente patre filius aliquot acquisit, nec constare potest, cuius ex bonis parta sint, censenda sint profectitia? ibid.
11. An si pater dilapidet bona aduentitia filij, vel illa consumat, possit filius, defuncto patre petere à reliquis fratribus cohæredibus hoc damnum sibi restitui? ibid.
12. An pater in aliquibus casibus non habeat vsumfructum in bonis aduentitiis filijfamilias? ibid.
13. An in his casibus pater recipiat vsumfructus commoditatem? 19
14. An donatio, vel remissio vsumfructus per patrem filio facta possit reuocari per alios fratres tanquā in officiosa, & talis filius teneatur in diuisione hereditatis eā conferre cū aliis fratribus? ib.
15. An remissio tacita vsumfructus sit, ut filius illum sibi capiat, & talis remissio, seu donatio valeat statim, & sit irrevocabilis, vel sit reuocabilis vsque ad mortem patris? ibid.
16. An in legitima debita à matre, vel ascendentibus ex linea materna, & similiter in tertio bonorum possit mater, vel ascendentes hanc conditionem ponere, ut vsumfructus non acquiratur patri? 20
17. An si extraneus simul patrem, & filium

- familias instituatur hæredes pro dimidia parte quemlibet, pater acquirat vsumfructum in parte illa relicta filio? ibid.
18. An quando filius eximitur à patria potestate per mortem ipsius filij, vel ipsius patris, amittat pater vsumfructum in eius aduentitiis? ibid.
19. An quando filius eximitur à patris potestate ratione dignitatis, ut Episcopalis, Patritiæ, &c. amittat pater vsumfructum? 21
20. An quando filius eximitur à patria potestate, quia emancipatur à patre, amittat pater vsumfructum? ibid.
21. An quando filius liberatur à patria potestate per matrimonium, secus Ecclesiæ benedictionibus amittat pater vsumfructum? ibid.
22. An si filius, ad quæ pertinebat vsumfructus, scilicet coniugatus, receptus Ecclesiæ benedictionibus, videat patrem percipere vsumfructum aduentitiarum, nec petat ab eo aduentitia, censetur vsumfructum remittere, & sic defuncto patre non teneatur hæredes dicti vsumfructu illi restituere? ibid.
23. An filius familias per testamentum, vel renunciationem possit patrem vsumfructu priuare? 22
24. An in primogenio, ducatu, comitatu, &c. obueniens filiofamilias ex matre, vel linea materna, vel aliud pater habeat vsumfructum? ibid.
25. An si pater sit morti proximus, filius familias ipsi acquirat? 23
26. An casu, quo aufertur patri administratio bonorum aduentitiarum filij, referretur ei vsumfructus, quando aufertur propter dilapidationem: item an in dote aduentitia filix acquirat pater vsumfructum? ibid.
27. An in vsumfructu relicto filiofamilias acquirat aliquid pater? ibid.
28. An in feudo filijfamilias pater habeat vsumfructum? ibid.

CAPVT III.

De iniuriis, & damnis in bonis animæ, deque congrua restitutione.

- DVB. I.** An qui malo exemplo vel consilio inducit aliquem ad peccandum, teneatur restituere? ibid.
2. An retrahens volentē ingredi Religionē, vel iā ingressū ante, vel post professionem, teneatur aliquid restituere? 25
3. An retrahēs filiū, ne subueniat patri indigenti, & subtrahēs magistro scholasticos, ad uocā

Index Capitulum, & Dubiorum

- aduocato suos litigantes (idemque in aliis officiis) peccet mortaliter, & teneatur ad aliquam restitutionem? 28
4. An damnificas in bonis spiritualibus intrinsecis naturalibus, siue à natura ingenta sint, vt intellectū vel memoria infatuando aliquem, vel memoria priuando aliquo veneno, siue sint acquisita, vt sunt scientiæ, & artes, teneatur restituere? ibid.
5. An confessarius, vel medicus, vel aduocatus, vel quiuis alius docens falsum, danisque malum consilium, ex quo damnum petenti consilium, alifque sequitur, quando id bona fide, & inculpate facit, teneatur, si postea comperiat veritatem, lege iustitiæ docere verum, & sic si non doceat, teneatur restituere? 30
6. An qui tenetur ex officio docere verum, vt Confessarius, vel alius doctor consultus, si doceat falsum ex negligentia, & culpa lata, ac mortali circa rem, quæ non obligabat, lege iustitiæ teneatur restituere? ibid.
7. An audire detractionem sit peccatum mortale, quando ipsa detractio peccatum mortale est? 31

CAPVT IV.

De iniuriis, & damnis in corpus proximi per homicidium, & mutilationem.

- DVB. I.** An pro damno naturali illato in vita, vel membris corporis teneatur illud inferens aliquid restituere, vel an solum quado in bonis temporalibus inde danum aliquod sequutum est? 32
2. An homicida vel mutilator teneatur restituere damna inde sequuta, & lucrum cessans? 34
3. Quibus hæredibus defuncti teneatur homicida restituere damnum, & lucrum cessans? 35
4. An homicida teneatur soluere debita, quibus occisus alitritus erat, quæ poterat probabiliter viuens creditoribus soluere; at morte subsequuta non potuit soluere? 36
5. An si homicidium, quod Petrus commisit, imputeret alteri innocenti, qui ob illud est captus, vel damnatus, teneatur homicida aliquid satisfacere illi innocenti, cui ipse homicida nil imposuit, nec consiluit, vt imponeretur? 37
6. An si homicida pœnam talionis subeat, id est, morte damnatur, adhuc teneatur restituere? ibid.

7. An sit cõpellendus homicida restituere damna illata, licet constitutur in graui necessitate restituendo? 38
8. An qui ignorantia concomitante aliquē occidit, teneatur restituere? ibid.
9. An qui se defendēs, excedēs moderamē inculpatæ tutelæ, occidit, ita vt peccet mortaliter, teneatur restituere? ib.
10. An quando aliquis prouocat aliū ad singulare certamē, si prouocari occidat, vel lædat, teneatur illi vel hæredibus damna dicta restituere? & quid si prouocatus interficiat prouocantem? 39
11. An quado homicida non restituit ante mortē dāna, quæ tenebatur restituere, teneatur eius hæredes ea restituere? ib.
12. An possit percussus remittere homicidæ damna, antequam moreretur? ibid.
13. An femina cancio, vel alio morbo grauiissimo in verendis laborans, teneatur sustinere curari à chirurgis? 40

CAPVT V.

De iniuriis fortunarum per furtum danum, & de congrua restitutione.

- DVB. I.** An cædentes ligna ex nemoribus vetitis teneatur restituere? 41
2. An iudex, cui custodes agri aliquod danum denunciāt, si id ille notificari nō facit parti dānicatæ, vt sibi satisfieri exposcat, sed solum pœnæ condemnat, teneatur compensare parti danum, vel hoc illi notificari facere, vt satisfactionem petat? 46
3. An teneatur dominus de damno dato per proprium seruum, vel per propria animalia citra omnē domini culpā? 47
4. An puerum exponere sit licitum in aliquo casu? 49
5. An is, ad cuius ianuam puer exponitur, possit ad alterius ianuam illū exponere, vel peccet, & teneatur illi educationis expensas restituere? 51
6. An tiores inuenientes aliquas raritates, Hisp. raras, in pannis, & non admonentes pannorum dominum peccent, & restituere teneantur: & quid si mercatorem moneant, & eidem postulanti pannum tradant, vt ita raritas occultetur, & dissimuletur? 59
7. An œconomus, & quiuis alius, cui à domino redditus fructū à colonis exacti seruandi traduntur, possit, si quæ postea incrementa reperiantur, sibi retinere, an potius domino restituere teneatur? 60
8. An qui conducit mulam ad iter faciendum

Index Capitulorum, & Dubiorum.

CAPVT VII.

De emptione, venditione, & locatione.

- dum ab vno oppido in aliud, designatis v. g. octo diebus ad eiusmodi iter, possit ad oppidum distantius transire, dū tamen non plures, quam assignati sunt dies, consumat in itinere? *ibid.*
9. An liceat alicui in quouis casu erigere in altum suas eades, vel fenestras aperire, licet inde sequatur damnum religiosi domibus, quia scilicet patebunt secretiora illarum? 61
10. An si maritus dissipauit multa bona acquisita constanti matrimonio, ludis, vel aliis prauis vsibus, vt cum meretricibus, &c. teneatur soluto matrimonio sic malè consumpra in sua parte impurare? 62
11. An liceat Christianis bona infidelium in terris vsurpatis, que erant Christianorum, habitantium, furari, v. g. Maurorum bona? *ibid.*

CAPVT VI.

De promissione, & donatione.

- DVB. I. An donator possit conditione, modumve adiectum donationi in utilitatem alterius, pacto cum ipso donatario tempore contractus inito, reuocare postmodum, altero minime consentiente? 63
2. De speciali quadam donatione à quodam Generali Societatis *Las v* in fauorem quorundam benefactorū facta dubitatur, an fuerit valida, & expirauerit morte ipsius? 95
3. An contractus gestus ab vxore sine licentia viri, qui inualidus est iuxta legem 55. *Tau.* &c. firmetur iuramento? 68
4. An mulier coniugata possit donare causa mortis absque viri licentia? *ibid.*
5. An mulier coniugata possit eleemosynas infcio viro facere? 69
6. An vxor possit viro inuito aliqua parentibus, aut filiis prioris matrimonij, vel aliis consanguineis suis indigentibus dare ad eos alendos? 72
7. An ex bonis constante matrimonio acquisitis solus maritus valeat absque vxoris consensu, cui dimidia eorum pars debebatur, viuente eadem vxore, contractus, & donationes, ac eleemosynas quasuis facere? *ibid.*
8. In quibus rebz possint expendi bona ciuitatis, & oppidorum. Hispanè *los propios del Consexo.* 74
- DVB. I. An si minor existens sub potestate patris, vel curatoris, aliquid ad creditum emat, contractus sit omnino nullus? 77
2. An qui habet licentiam Papæ, vel Episcopi ad petendam eleemosynam vno anno per se, vel per alium, vt sine necessitati consulat, possit hoc ius locare alteri pretio aliquo? *ibid.*
3. An liceat emere à factoribus, vel ab eorum officialibus fragmenta, que supersunt ex vestibus, quas conficiunt, aut etiā à textoribus vnā, vel alteram ferici gaufapini vnā vendentibus? *ib.*
4. An licitum sit vendere triticum plurimam per pragmaticam regiam taxatum est? 78
5. An sit obligatio seruandi pragmaticam in anno sterili, quando sterilitas est vniuersalis in omni prouincia, adeoque magna, vt certū sit agricolas nō excepturos sumptus illā seruādo? 79
6. An in casu quo pragmatica tritici non obliget, possit vendi triticū eo pretio, quod habuerit in ciuitate, aut seruāda sit aliqua moderatio ratione pragmatica? 81
7. An quādo in diuersis Regni partibus diuersæ vigent pragmaticæ, possit venditor conuenire cum emptore, quod ipse portabit suis expensis? 82
8. An illi, quibus panem pinsere prohibitu est, si illum subigant & coctum vendant cum lucro moderato, peccent mortaliter, & teneantur restituere? *ib.*
9. An quando iudex, vel is, ad quem spectat pretia taxare, pretium apponit exorbitans pani subacto, excusabuntur, vendentes tali pretio? 83
10. Quod censetur moderatum lucrū excepto valore tritici quod cōcedit pragmatica pistori. panē pinsētibus? *ib.*
11. Quod sit pretium iustum panis de foris adportati? 84
12. Vtrum vendentes triticum vltra pretiū taxæ pistori, & arto creatari, & agasonibus extrahentibus illud ad alia loca, teneantur restituere excessum pretij, quando cōstat hos pistores, & agasones excepisse totum illud pretium, & insuper moderatum lucrum ex venditione tritici, vel panis cocti? *ibid.*
13. Vtrum agasones, & pistores non inueniētes triticum iuxta pretium taxæ, possint illud emere vltra taxam, & iterum

Index Capitulorum, & Dubiorum.

- iterum vendere, & excipere totum illum excessum, & insuper moderatū lucrū, & expensas adportationis? *ib.*
14. An possint molendinarij illam tritici mensuram, que pro pretio solet illis dari, vendere eodem pretio, ac venditur triticū de foris adportatū? *ib.*
15. An liceat carius vendere pecunia credita, quam numerata, saltem in iis mercibus, que communiter pecunia credita vendi solent? 85
16. An liceat vilius emere anticipata solutione, saltem quando communis emendi modus est eiusmodi, vt contingit in venditione lanarum? 86
17. An liceat debitum aliquod emere minori summa, quam illud sit? 87
18. An fas sit ipsi debitori emere debitum, quod abhinc vno anno debet, minori pretio, quam sit ipsum debitum? *ib.*
19. An census iam impositum liceat minori pretio emere, quam per leges regias taxatus est? 88
20. An eidem, qui soluit census, liceat redimere viliori pretio, quam census constitutus est, sicut cuidam tertio liceat viliori pretio emere? *ibid.*
21. An liceat alicui vendere fundum, vel domum, & referuare sibi fructus, vel redditus domus, vel fundi, donec soluat sibi fundi pretium? 89
- sibi solutam, & reddere soluenti iuxta leges huius Regni Hispaniæ?
5. An qui lucratur ab alio pecuniam presentē, & ipse tantū perdebat pecunia credita, & habebat propositū nō soluendi propter leges id sibi concedentes: vel si iuravit soluere, habeat propositum petendi relaxationem, & sic non soluendi, teneatur restituere pecuniam presentem, quam lucratus est? 94
6. Quando stando etiā in iure natura per ludū non transferatur dominū ita, vt lucrans teneatur restituere lucrum? *ib.*
7. Qui sunt ij, qui non possunt alienare in ludo ita, vt hac ratione, qui lucratur, teneatur illis restituere? *ibid.*
8. An possit filius familias quidquid ludo acquirit, ludo exponere ita, vt lucrans non teneatur restituere? 95
9. An trahens alium ad ludum teneatur lucrum restituere? 96
10. An vi tractus ad ludum, si iam ibi ad ludum applicatus concipiat animum portandi lucrum, si lucratus fuerit, ex tunc censetur voluntarius ludere, & ex tunc qui ipsum traxit, acquirat ius lucrandi, quo ante carebat? 97
11. An si tractus ad ludum lucratur à trahente, teneatur ipsi lucrum restituere; sicut si trahens lucratur, teneatur restituere? *ibid.*
12. Quando lucrans in ludo tenetur restituere lucrum eo, quod interueniant fraudes in ludo? 98
13. An quando aliquis notabiliter excedit alium in arte ludendi, teneatur lucrum restituere? 99
14. An si quis videat alterum, cum quo ludit, non numerare omnia puncta, que habet, que si numeraret, lucraretur, & alter perdit, & ipsum non admonet, teneatur restituere lucrum? 100
15. An teneatur restituere, qui dolose furripit primam manum id est, *el que inega con otro, y le toma la mano por su desconfido.* 101
16. An si pluribus oppositoribus concurrētibus ad cathedram Petrus spondit cū vnoquoque eorum trium scorsim, quod non adepturus esset illā, vbi certum est, quod lucrabitur à duobus, & perdet cū vno, teneatur restituere? *ib.*
17. An qui volens non acceptare auctionē, id est, *el embite*, ab altero collusore propositam, acceptauit admonitus à tertio inspectore ludi, teneatur auctionem illam, si eam lucratus est, restituere? *ib.*
18. An si lusores vna manu exponant sum restans, id est, *su resto*, quorū vnus est

CAPVT VIII.

De ludo, & sponsonibus.

- DVB. I. An per ludos legibus tam iuris communis, quā huius Regni Hispaniæ prohibitos, quando sunt pecunia presentē, id est, *de contado*, transfératur dominium ita vt, qui lucratur, non teneatur restituere? 91
2. An si ille, qui ludo amittit ita vt habeat ius repetendi corā iudice, petat non coram iudice, sed priuatim teneatur alter restituere: & quid si petat coram iudice, sed iudex non condemnet, vt soluat, vel qui lucratus est, neget coram iudice lucrum? 92
3. An qui amittit ludo pile, vel alio quocūque ludo permisso vno die plusquam triginta numos aureos, vel gemas, seu alia pretiosa: at quod interponitur ludo (*Hisp. se atrañesa orisa en el inego*) teneatur soluere, & si soluit teneatur alter restituere? 93
4. An si is, qui pecunia credita amittit in ludo, soluat pecuniam amissam lucranti, teneatur hic restituere illam pecuniam